

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

The Yom Tov of the Future: Purim as a Model for the World to Come

This week's shiurim are dedicated by
Drs. Avi and Elin Freilich
in memory of Avi's father,
Rabbi Isaac B. Freilich, z"l,
הרב יצחק דוב ב"ר אברהם יעקב פרייליך זצ"ל

Rabbi Moshe Tzvi Weinberg
March 20, 2016 • י"א אדר ב' תשע"ו

1) שו"ע – אורח חיים סימן רלא, סעיף א [שכל כוונותיו יהיו לשם שמים, ובו סעיף אחד]
 אם אי אפשר לו ללמוד בלא שינת הצהרים, יישן... ובלבד שלא יאריך בה, שאסור לישן ביום יותר משינת הסוס שהוא שתיך נשמי. ואף בזה המעט לא תהא כוונתו להנאת גופו, אלא להחזיק גופו לעבודת השי"ת; וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו) ואמרו חכמים: כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו... כללו של דבר, חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיביא לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו, ואם לאו לא יעשהו; ומי שנוהג כן, עובד את בוראו תמיד.

2) זכרי' – פרק יז, פסוק ט
 וְהָיָה ד' לְמַלְאָךְ עַל כָּל הָאָרֶץ; בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ד' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

3) רמב"ם – סוף הלכות מגילה [פרק ב, הלכה יח]
 כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר, והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם. ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר "כי נשכחו הצרות הראשונות, וכי נסתרו מעיני." (ישעי' סה, טז), ימי הפורים לא יבטלו שנאמר "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" (אסתר ט, כח).

4) שו"ת הרשב"א - חלק א, סימן צג
 שאלת מה שאמרו במדרש ספר משלי בפסוק "טְבַחְהָ טְבַחְהָ" (משלי ט). שכל המועדים בטלים וימי הפורים לא יהיו בטלים שנאמר "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" (אסתר ט). ומי הוא זה שיאמר שיבטל מן התורה אפילו אות אחת ואפילו קוצו של יו"ד?

5) מדרש תנחומא – פרשת נשא, אות טז
 "וַיְהִי בַּיּוֹם פְּלוֹת מִשֶּׁה" (במדבר ז, א).¹ רב אומר: כל מקום שהוא אומר "וַיְהִי" דבר חדש הוא. ורבי שמעון אומר: כל מקום שהוא אומר "וַיְהִי", דבר שהיה נפסק להרבה ימים וחזר לכמות שהיה. זה שאמר הכתוב "בְּאֵתִי לִגְנִי אֶחָתִי כְּלָה" (שיר השירים ה, א).
 אמר רבי שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה את העולם, נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים. ברא את האדם וצוה אותו, ואמר לו: "מַפְלַעַךְ הֲגֵן אָכַל תֹּאכֵל. וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכֵל מִמֶּנּוּ" (בראשית ב, טז-יז), ועבר על צויו. אמר ליה הקב"ה כך הייתי מתאוה שיהא לי דירה בתחתונים כמו שיש לי בעליונים, ודבר אחד צויתי אותך ולא שמרת אותו, מיד סלק הקב"ה שכינתו לרקיע הראשון... עמד קין והרג להבל מיד סלק שכינתו לרקיע שני... כיון שהעמיד אברהם, סיגל מעשים טובים, ירד הקב"ה מן רקיע שביעי לששי. עמד יצחק ופשט צוארו על גבי המזבח ירד מששי לחמישי... עמד משה והורידה לארץ, שנאמר "וַיֵּרֶד ד' עַל הַר סִינַי" (שמות יט, כ). וכתוב "בְּאֵתִי לִגְנִי אֶחָתִי כְּלָה", אימתי? כשהוקם המשכן.

6) תניא – פרק לו (ר' שניאור זלמן מליאדי זי"ע)
 והנה מודעת זאת מארז"ל שתכלית בריאת עולם הזה הוא שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. והנה לא שייך לפניו ית' בחי' מעלה ומטה כי הוא ית' ממלא כל עלמין בשוה. אלא ביאור הענין: כי קודם שנברא העולם היה הוא לבדו ית' יחיד ומיוחד, וממלא כל המקום הזה

¹ במדבר פרק ז, פסוק א - וַיְהִי בַּיּוֹם פְּלוֹת מִשֶּׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֵת כָּל פְּלוֹי וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת כָּל פְּלוֹי וַיִּמְשַׁח וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם.

שברא בו העולם, וגם עתה כן הוא לפניו ית', רק שהשינוי הוא אל המקבלים חיותו ואורו ית', שמקבלים ע"י לבושים רבים המכסים ומסתירים אורו ית' כדכתיב " כי לא יראני האדם וחי" (שמות לג, כ), וכדפי' רז"ל שאפי' מלאכים הנק' חיות אין רואין כו'. וזהו ענין השתלשלות העולמות וירידתם ממדרגה למדרג' ע"י ריבוי הלבושים המסתירים האור והחיות שממנו ית' עד שנברא עוה"ז הגשמי והחומרי ממש, והוא התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית'; וחשך כפול ומכופל עד שהוא מלא קליפות וס"א שהן נגד ה' ממש לומר "אני ואפסי עוד" (ישעי' מז, ח). והנה תכלית השתלשלות העולמות וירידתם ממדרגה למדרגה אינו בשביל עולמות העליונים הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', אלא התכלית הוא עולם הזה התחתון, שכך עלה ברצונו ית' להיות נחת רוח לפניו יתברך כד אתכפיא סטרא אחרא, ואתהפך חשוכא לנהורא, שיאיר אור ה' אין סוף ב"ה במקום החשך והס"א של כל עוה"ז כולו, ביתר שאת ויתר עז, ויתרון אור מן החשך מהארתו בעולמות עליונים, שמאיר שם ע"י לבושים והסתר פנים המסתירים ומעלימים אור א"ס ב"ה שלא יבטלו במציאות.

ולזה נתן הקב"ה לישראל את התורה שנקר' עוז וכח, וכמארז"ל: שהקב"ה נותן כח בצדיקים לקבל שכרם לעתיד לבא, שלא יבטלו במציאות ממש, באור ה' הנגלה לעתיד בלי שום לבוש כדכתיב "ולא יכנף עוד מוריקך" (ישעי' ל, כ) [פ"י שלא יתכסה ממך בכנף ולבוש] "וקהיו עיניך ראות את מוריקך" וכתוב " כי עין בעין יראו וגו'" (ישעי' נב, ח), וכתוב "לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם וגו' כי די יהיה לך לאור עולם וגו'". ונודע שימות המשיח, ובפרט כשיחיו המתים, הם תכלית ושלמות בריאות עולם הזה שלכך נברא מתחילתו.

וגם כבר היה לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה, כדכתי' "אתה הראת לדעת כי די הוא האלקים אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה), הראת ממש, בראיה חושיית, כדכתיב "וכל העם ראים את הקולת" (שמות כ, יד), רואים את הנשמע (מכילתא)... רק שאח"כ גרם החטא ונתגשמו הם והעולם עד עת קץ הימין שאז יזדכך גשמיות הגוף והעולם ויוכלו לקבל גילוי אור ה' שיאיר לישראל ע"י התורה שנקר' עוז. ומיתרון ההארה לישראל יגיה חשך האומות גם כן, כדכתיב "והלכו גוים לאורך וגו'", וכתוב "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'", וכתוב "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו וגו'", וכתוב "לבוא בנקרת הצורים ובסעיפי הסלעי מפני פחד ה' והדר גאונו וגו'", וכמ"ש "והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך וגו'".

7) מסכת תענית דף כט. (ע"פ שפת אמת)

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה.

8) מאור עינים – פרשת תרומה² (ר' מנחם נחום מטשארנאביל זי"ע)

וזהו משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט א) והוא תמוה דהא עיקר הנס היה ביי"ד ובט"ו בו ולמה התחילו בשמחה מתחלת החודש. אך דהנה שמות החדשים עלו מבבל ויש טעם לכל השמות של החדשים למה נק' כך זה ניסן וזה אייר וכן כולם וטעם החודש אדר למה נק' כך הוא מפני שבחודש זה נרמז א' ד"ר, ר"ל א' שהוא אלופו של עולם וכמו שאמר הכתוב (ירמיה ב, כו) אלוף נעורי אתה, שכשם שאות א' הוא ראשון לכל האותיות כך השי"ת הוא ראשון לכל הנמצאים, וזהו ענין בחינת א' דר עם התחתונים שמשרה שכינתו עם התחתונים...

9) תיקוני זוהר – תיקון עשרין וחד ועשרין [דף נז:]

פורים אתקריאת על שם יום הכפורים, דעתידין לאתענגא ביה ולשנויי ליה מענוי לענג

² וע"ע בדגל מחנה אפרים – ליקוטים, ד"ה והטוב בעיניך; שפת אמת – תרומה תרל"ב בשם החי' הרי"מ; בן יהוידע – מסכת ביצה דף טו:

10) מסכת פסחים דף קיג:

שלושה הקדוש ברוך הוא אוהבן: מי שאינו כועס, ומי שאינו משתכר, ומי שאינו מעמיד על מדותיו.

11) מועדי הראי"ה – פורים, עמ' רמא (ר' משה צבי נרי' – מתורתן של הרב קוק זי"ע)

הטעם הפנימי שאיסור מלאכה לא קבלו ישראל על עצמם בפורים, כי בכל יום טוב טעם איסור המלאכה הוא הואיל והיום הוא מקרא קודש, ובעיקר התכלית היא להתענג על ד' לא יתכן להיות עסוק בו במלאכות חול, מה שאין כן בפורים אז אין הגשמיות מתנגדת לרוחניות ואפילו כשאדם עוסק במלאכה מוצא שם את אור הקדושה כי גדול האור המקיף ומגולה על ידי המגילה...

12) עירין קדישין [חלק א, דף יז:] – פורים (ר' ישראל מריזין זי"ע)

והטעם שהוא בחודש אדר כי יש י"ב צירופי הוי"ה כנגד י"ב חדשי השנה. ובחודש ניסן אזי מאיר שם הוי"ה כסידורו, והיא התגלות החסדים. ואח"כ נעשה צירופים בכל חודש וחודש, וכל חודש אשר הצירוף מתרחק מן השורש יותר הוא בהסתר. ובחודש אדר שמאיר בו הצירוף האחרון הוא הצימצום וההסתר יותר מכל חודש. וע"כ טעה המן והפיל פור, וכ"ז בכדי לעשות רע לישראל ח"ו מחמת שהוא צירוף וההסתר האחרון. אך טעה בזה כי סוף מעשה במחשבה תחלה ונעוץ סופו בתחלתו, כמו שמזל יום ש"ק הוא מזל אחרון ודווקא יש בו התגלות הקדושה. וכמו שאנחנו בעיקבא דמשיחא שהיא ההסתר היותר אחרון אנו מצפים להתגלות אור היותר עליון...

13) י"ג עיקרים של הרמב"ם

יב - אַנִּי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ. וְאֵף עַל פִּי שְׂיִתְמַהֲמָהּ. עִם כָּל זֶה אֶחְפָּה לוֹ בְּכָל יוֹם שְׂיָבֹא: (משיח)
 יג - אַנִּי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁתְּהִיָּה תְּחִילַת הַמַּתִּים בְּעַת שְׂיַעֲלֶה רְצוֹן מֵאֵת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה זְכָרוֹ לְעֵד וּלְנֶצַח נְצָחִים: (תחיית המתים)

14) י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן

וב - דבר הלמד מענינו, ודבר הלמד מסופו
 יג - וכן שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

15) קדושת לוי - קדושות לפורים, קדושה ראשונה

ולכן, בעת שישראל קורין המגילה, אזי מזדככין הגשמיות של הקורא, והצירופי שמות שבה מאירין בהקורא את המגילה ומזככין את הגשמיות, ומאירין שכל הגשמיות החיות שבה הוא קיום התורה והמצוות. ומי שקראה בכוונה, אחר קריאתה נתמלא הנפש שמחה, ורצונה לקיים מצוות התורה [ו]שלא לעבור על שס"ה לא תעשה. וגם כל הטבעים של עולם נתקנו, ומלבד שנתקן הגשמיות של הקורא המגילה, נתקן עוד הטבעים של כל העולם כולו, כמאמר חכמינו ז"ל (רש"י בראשית א, א) לא נברא כל העולמות אלא בשביל ישראל, זכה מכריע את כל העולם כולו לכף זכות (קדושין מ, ב).

16) מסכת מגילה דף יג.

שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי, כדכתיב "איתי גברין יהודאין וגו'" (דניאל ג, יב).

17) תהלים – פרק קנ, פסוק י

כָּל הַנְּשָׁמָה, תְּהַלֵּל יְ-הוָה: הַלְלוּנִי.

18) בית יוסף – אורח חיים, סימן תכב

כתב בשבלי הלקט (סי' קעב) בשם הגאונים מנין שאומרים הלל בראש חדש מצינו שרמזו דוד בתהלים (קנ) "הללויה הללו א-ל בקדשו" י"ב פעמים הללו כנגד י"ב חדשים. ולפיכך אנו כופלים "כל הנשמה" על שנה מעוברת שיש לה י"ג חדשים ועל חדש ב' ימים:

19) מגילת אסתר – פרק י

א וַיִּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֶשׁ (אַחֲשֵׁרֶשׁ) מִסַּעַל הָאָרֶץ, וַאֲיֵי הַיָּם. ב וְכָל מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וַיְגַבְּרָתוֹ, וּפְרָשֶׁת גְּדֻלַּת מְרָדְכִי, אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ, הַלּוֹא-הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים, לְמַלְכִי, מְדֵי וּפְרָס. ג כִּי מְרָדְכִי הִיְהוּדִי, מִשְׁנֵה לְמֶלֶךְ אַחֲשֵׁרֶשׁ, וְגָדוֹל לַיהוּדִים, וְרָצוּי לְרַב אַחִיו, דָּרָשׁ טוֹב לְעַמּוֹ, וְדָבָר שְׁלוֹם לְכָל זָרְעוֹ.

20) מסכת מגילה דף ב: -ג.

האמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין

21) פניני רבנו יחזקאל [אברמסקי] – חלק א, עמ' כב

הרבה פעמים אחרי קריאת המגילה בפורים, היי רבנו זצוק"ל מרמז בידו שרוצה לומר משהו, והיי הציבור הקדוש מתאסף סביבו ועומדים צפופים באוזן קשבת, והיי אז רבנו זצוק"ל אומר: אמרו נא לי מה הוא פירוש הפסוק שבסוף מגילת אסתר שקראנו זה עתה: "וכל מעשה תקפו וגוי הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס", מה הוא המראה מקום הזה שמציינים להשומע לעיין בדברי הימים למלכי מדי ופרס? ומבטיח אני לכם שעוד לא היי אדם אחד בעולם שילך לעיין שם בעקבות המראה מקום הזה... ואומר לכם: הכוונה בפסוק היא כך: אחרי שקראנו את כל המגילה – יכול לעלות על דעתו של מישהו שקראנו עכשיו היסטורי, סיפור היסטורי, ועל זה אומר הפסוק "וכל מעשה תקפו וגוי", אם חפץ אתה בהיסטורי, בסיפור היסטורי, "הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס", לך לך לשם ושם תוכל למצוא היסטורי, אבל אנחנו לא היסטורי קראנו עכשיו (זו כתובה היא "על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס") אלא מה קראנו? אסתר ברוח הקדש נאמרה! והיי רבנו זצוק"ל משתבח מאד מביאורו הנפלא הזה.

22) מסכת מגילה דף טז:

"כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו", "לרוב אחיו" - ולא לכל אחיו, מלמד: שפירושו ממנו מקצת סנהדרין... דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בתר ארבעה ולבסוף בתר חמשה.

23) אסתר רבה – פתיחתא, אות ו

ר' יצחק פתח "בַּבְּרֹת צְדִיקִים יִשְׁמַח הָעָם וּבְמִשְׁלַל רָשָׁע יִאֲנַח עָם" (משלי כט, ב), בשעה שהצדיקים נוטלין גדולה חדוה ושמחה בעולם והוה בעולם...

24) מסכת מגילה – פרק א, משנה א

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר לא פחות ולא יותר...